

Datum: 04.10.2023

Medij: Politika

Rubrika Beograd

Autori: A.K.

Teme: Muzej savremene umetnosti u Beogradu

Naslov: Produceno vođenje kroz „Plavu izložbu”

Strana: 14

Продужено вођење кроз „Плаву изложбу”

Вођење „на невиђено” кроз „Плаву изложбу” која је представљена у Музеју савремене уметности на Ушћу, продужено је због великог интересовања публике.

Нови сусрет заказан је за суботу, од 12 до 16 сати, а водич је Борис Дончић, сарадник из Савеза слепих Србије. Он ће помоћи учесницима да са повезима на очима активирају чула.

На тај начин, у шетњи „на невиђено” учесници ће истраживати уметничка дела из музејских збирки и свако ће на свој начин имати прилику да о њима стекне свој утисак. Кретање кроз поставку олакшавају тактилне, тифло-траке на поду, али је најважније поверење које у мраку посетиоци дају водичу и другим особама у групи.

Циљ је да се предочи како слепе особе опажају фотографије, слике, цртеже, колаже, графике и видео-уметност. Догађај је осмишљен у жељи да се уметничко наслеђе приближи слепим и слабовидим људима и да се публици која вidi, понуди другачији доживљај и сагледавање ликовне уметности.

Посматрање уметничких дела у мраку омогућили су студенти вајарства са Факултета ликовних уметности. Они су израдили просторне, звучне и тактилне интерпретације, које дају шансу да се уметност доживи целим телом и истраже потенцијали уметности.

– Стављањем повеза на очи, дозвољавамо телу да доживи искуство које води другачијем доживљају уметничких дела и света – поручује тим музеја.

Поставка коју чине дела из музејских збирки, биће отворена до 13. октобра. За учешће у вођењу кроз изложбу неопходно је да се посетиоци унапред пријаве на адресу info@msub.org.rs.

A. K.

Datum: 12.09.2023

Medij: Blic

Rubrika: Bez naslova

Autori: Sanja Žujović

Teme: Muzej savremene umetnosti u Beogradu

Naslov: Doživeti umetničko delo celim telom

Strana: 18

Direktor: Jelena Drakulić-Petrović
Direktor izdavaštva: Sreten Radović
Glavni urednik: Marko Stjepanović
Urednik POP&kulture: Neven Đordan
Tehnički urednik: Zoran Stojković
Redakcija: Tatjana Nježić
Email: kultura@ringier.rs

Izložba

Doživeti umetničko delo celim telom

Znate li kako je slušati s povezom preko očiju umetničko delo - ulje na platnu, fotografiju, skulpturu... audio deskripcijom? Kako bez čula vida doživeti plavu boju i sva njena značenja?

Sanja Žujović

U MUZEJU SAVREMENE umetnosti u Beogradu tokom je „Plava izložba“ prilagodena slepim i slabovidim osobama, a koju mogu pogledati i svii ostali, po želji i prekriveni očiju. Od ulaska u muzej kroz turi „Vodenje na nevideno“ ide se taktilnom stazom sa povezom preko očiju, slušam glas koji nas vodi kroz eksponate, konstantno se sudaraju sa osobom do sebe, stavljaju slušalice, spiker priča šta je na umetničkom delu, zamišljam slike. U tami muče me teskoba, nepoznatost, nesigurnost, dezorientisanost, od ljljaška imam blagu mučninu. Milion pitanja mota mi se po glavi dok opipavam vrhovima prstiju interpretacije umetničkih dela u 3D formatu i nemam pojma šta oblici predstavljaju. Mirisi, glasni zvukovi, radoznalost posetičaca i neodoljiva želja da skinem povez i otvorim oči.

Tokom vodenje ture jedan od eksponata na mene je ostavio najjači utisak. Reč je o fotografiji Tomislava Peterneka, a koju je umetnik Bogdan Dukanović interpretirao na veoma emotivn način. Sedam na hladnu, mernu klupu, glas iz slušalica kaže da je fotografija nastala 1999., za vreme NATO bombardovanja Srbije i zove se „Crkva Svetog Marka - Beograd, 1999.“ Peternek je te godine išao gradom, peo se po krovovima i fotografisao najstrašnije scene iz novije istorije Srbije. Sa jednog od krovova zabeležio je bombardovanje RTS-a. Slušam opis fotografije - pri dnu su kupo le Crkve Svetog Marka, dominira sumornoplava boja neba koju guta narandžastocrvena boja eksplozije. Uzimam slušalice, zamišljenu sliku preseca mi prodoran, autentičan zvuk sirene za opasnost, zatim zvuk bombe i zabrinu-

ti glas koji pita „jesi li pogoden?“ i odgovor „ne, dobro sam“. Trčanje, tačnije udaljavanje od mesta eksplozije i crkvena zvona koja odzvanjuju u tišini. Podlazi me jeza, što od sećanja na tu nešrećnu devedeset devetu, što od hladnog mermera. I momam priznati potpuno drugačiji, intenzivniji doživljaj umetničkog dela u odnosu na onaj kad sam kasnije skinula povez i videla fotografiju.

U razgovoru sa kustosom izložbe Katarinom Krstić saznajem da je na projektu učestvovalo oko pedeset ljudi i da je ovo bio veoma kompleks posao. - Kustos Senka Ristićević i ja izložbu smo započele 2019, zvala se „U dodiru sa...“. Pored profesora Mrđana Bajića i Radoša Antonijevića, studenata, pridružio nam se i Boris Dončić iz Saveza slepih. On je bio najvažnija spona jer se do tada nismo bavili pitanjima kako da prikažemo jasno i zanimljivo ali i doživimo umetničko delo svim culima. Boris je rekao da iz svakog rada treba izvući specifičnost. Ali mučilo nas je kako fizički prilagoditi radove slepima i slabovidim. Inače, ovakav tip izložbi postoji i u svetu i kod nas, ali to su taktilni dijagrami. Nama je to bilo suviše jednostavno, hteli smo nešto drugačije, da se umetničko delo doživi celim telom, što je veoma važno kod slepih i slabovidnih osoba jer su uposlena sva druga čula za intenzivniji doživljaj - priča Krstićeva.

One godine, od 80 radova, izdvojili su 12 koji su najbolje odgovorili zadatu, a bazi rali su se na interpretacijama 12 radova iz zbirke muzeja, o kojima se saznaće putem audio deskripcije - objektivnog opisa rada.

- U kontakt smo došli sa Violetom Vlaški i na taj način posetilac može da zamisli sliku. Uneli smo pogledati do 25. septembra.

FOTO: BOJANA JANIĆ

Petar Dobrović, "Bozuri (beli)" i mirisna interpretacija Milice Andelić

Interpretacija dela Petra Omčikusa, "Apstraktna kompozicija"

Interpretacija slike Ivana Tabakovića "Otnica"

Datum: 16.05.2023

Medij: Blic

Rubrika: Bez naslova

Autori: Neven Džodan

Teme: Muzej savremene umetnosti u Beogradu

Naslov: Značenja i simbolika plave boje

Strana: 16

Izložba

Neven Džodan

U ČETVRTAK, 18. maja, u 18 časova u prizemlju Muzeja savremene umetnosti u Beogradu biće otvorena "Plava izložba", osmišljena kao interaktivni poligon za doživljaj moderne i savremene umetnosti kroz značenja i simboliku plave boje.

Biće izloženo 12 dela iz zbirki Muzeja savremene umetnosti i isto toliko interpretacija namenjenih direktnom i aktivnom korisćenju, kako bi se bolje razumeo svet umetnosti i predstavljeni dela.

Zastupljena su dela autora: Milana Milovanovića, Ivana Tabakovića, Petra Dobrovića, Petra Omlčika, Radomira Reljića, Zorana Petrovića, Dušana Otaševića, Sanje Ivezović, Tomislava Peterneka, Uroša Đurića i Saše Tkačenka. Uz njihova ostvarenja stope interpretacije studenata treće godine osnovnih studija, master studija i doktorskih studija na Fakultetu likovnih umetnosti - Milice Andelić, Ivana Bona, Bogdana Đukanovića, Nikite Živanović, Strahinje Zočevića, Teodoru Jovanović, Jane Jovašević, Ane Kocić, Pavla Radovića, Vukašinu Rajkovića, Maje Rakočević Cvijanov, Joujua Rena i Obrada Češića.

Izbor dela podražava simboliku i vrednosti koje se najčešće povezuju sa plavom bojom - kao psihološka, tako i sociološka značenja, a

koju sve simboliku plave boje će posetioci moći da otkriju u na kojim delima, otkriva nam Senka Ristivojević koja je zajedno sa Katarinom Krstić kustoskinja ove interesante izložbe.

- Sake od nas ima neke subjektivne i intimne doživljaje pojedinih boja, a oni često zavise od iskustava koje vezujemo za tu boju. Mi smo izabrali da se na "Plavoj izložbi" fokusiramo na univerzalnu simboliku boje koja se građila vekovima, kroz istoriju, religiju, verovanja, tradiciju. Plavetnilo se povezuje sa providnošću neba, dubinom vode, planinskom visinom, tako da odatle proizilaze i značenja koja se pridaju - beskočnost, dubina, razdaljina, streljenje visinama, uzvišenost. Na pozitivnom spektru značenja, vezuje se za duhovnost, mudrost, strpljenje, istinu, mir, intuiru; dok su negativna značenja slabost, emocionalna hladnoća i neravnopravnost, ogorčenost, samozadovoljstvo, melanholijsku.

Nebo može da predstavlja našu nadanju i streljenje. Na fotografiji Tomislava Peterneka, "Crkva Sv. Marka" iz 1999. godine, plavo nebo presecaju crveni oblači, odjeci vatre nakon bombardovanja zgrade u blizini crkve. Ipak, taj komad plavetnila iz crkvenih kupola,

"Homo Volans" Radomira Reljića iz 1965. godine: U ovom delu se spaja nekoliko simboličnih priča koje možemo povezati sa značenjem plave boje

ovo još jedan prizor čovekovog pada i priča o propasti.

Nakon zapaženog projekta "U dodiru sa" 2019. godine, ovdje se takođe bavite pitanjem šta boja znači osobama koje ne mogu da vide?

- Sa projektom "U dodiru sa" tragali smo za načinima i mogućnostima tumačenja vizuelnih umetnosti ljudima koji ne vide. Tada nam je najvažnije pitanje bilo kako približiti umetnost crteža, slikarstva, grafike, fotografije i drugih medija i umetničkih postupaka koji se ne mogu drugačije doživeti već samo čulom vida. Došli smo do velikog otkrića i modela koji ponavljamo i sa "Plavom izložbom". Zaključili smo da su iskustvo i doživljaj ključni aspekti u interpretaciji dela likovnih umetnosti. Kako smo imali već isprobani i efikasan model rada, trebalo nam je do datini izazov kako bismo nastavili sa istraživanjem. Postavili smo nova pitanja, da li boju možemo da doživimo i drugim čulima, koja značenja se kriju iza boja, koliko su boje važne ljudima koji ne vide.

Vasilij Kandinski je bio objasnjavao muzikom, govoreći da svetlostima ima zvuk flauta, a tamna zvuk violončela, dok dublje nijanse zvuče kao bas, a one najduže je poređio sa zvukom orgulja. Mi smo se potrudili da boji damo i druge oblike.

Bitna stavka su i interpretacije umetničkih dela kroz radove studenata?

- Izložba je osmišljena kao multimedijski i multi-senzorni prostor za doživljaj dela iz zbirki muzeja. Dvanaest umetničkih dela iz Muzeja savremene umetnosti dobila su tumačenja kroz radove studenata Vajarskog odseka iz klase profesora Mrdana Bajića i Radoša Antonijevića. Pred njima je bio zadatak da osmislite i realizujete radove koji će približiti slepiim i slabovidim osobama odabranu umetničku delu. Njihov doprinos je izuzetno značajan, kao i iskustvo koje smo stekli zajedničkim radom. Nama je izuzetno važno da studenti, mladi umetnici, dobiju sansu da ostvare bliži odnos sa sopstvenim nasledjem, koje se čuva u Muzeju savremene umetnosti i da je tumačenje za naše posetioce. Veliku podršku i inspiraciju dobili smo kroz saradnju sa Borisom Dončićem, bibliotekarom i urednikom u studiju Biblioteke Saveza slepih Srbije „Dr Milan Budimir“.

Izložba će biti otvorena za posetioce do 4. septembra.

Značenja i simbolika plave boje

Ne vidimo svi isto boje, ne znače nam svima isto, stoga smo "Plavom izložbom" želeli da podsetimo na značaj empatije, tolerancije i negovanje različitosti, kaže kustoskinja Senka Ristivojević najavljujući novu izložbu u MSUB

Crtež malih dimenzija autora Zorana Petrovića "Kost" iz 1955. nastao je u nadrealističkom stilu, maniru i vreme kada je Petrović inspiriran tražio među narodnim poslovcima i izrekama. Rad predstavlja gomilu govoriva naspram duboke lavirane pozadine.

daje nadu i umiruje potresnu scenu. Bogdan Đukanović, student doktorskih studija, odlučio se za prostorno-zvučnu interpretaciju. Po posetiocu nudi da sedne na masivnu, hladnu klupu od belog mermera i da stavi slušalice sa kojih dolaze zastavujući zvukovi sa beogradskih ulica u vreme važdušnih napada 1999. godine, a jedini zvuk u kojem se može naći tračak nade je snimak zvona crkve na Tašmajdanu.

Još jedan primer je crtež malih dimenzija autora Zorana Petrovića pod nazivom "Kost" iz 1955. godine. Nastao u nadrealističkom stilu, maniru i vreme kada je Petrović inspiriran tražio među narodnim poslovcima i izrekama. Rad predstavlja gomilu govoriva naspram duboke lavirane pozadine. Mo-

numentalna struktura od kostiju je čvrsta i stabilna, u totalnom kontrastu sa laganim, dubokim, plavim i beskonačnim prostorom. Crtež su interpretirali Nikita Živanović i Jovana Ren, studenti na doktorskim studijama na Fakultetu likovnih umetnosti. Oni su se opredelili za naglašen kontrast kroz materijale. Struktura od kostiju je dobila volumen, visoka interaktivna skulptura od gipsa koja nadmašuje dohvati ruke, dok našpram nje stoji lagana plava tkanina.

Pored ovih značenja, plavu smo povezale i sa buntom, borbom za slobodu i otporom represiji. Plava je više puta u istoriji korišćena u društvenim pobunama kao boja koja poziva na slobodu. U vremenu romantizma, redovna revolucija u Americi i Francuskoj, plava boja je dobila novu simboliku, postala je boja napretka, svetlosti, snova i slobode. Ona je bila najdraža boja medu umetnicima, pesnicima i onima koji su smatrali da su došla vremena slobode i napretka.

Na izložbi je predstavljen rad Sanje Ivezović "Dnevnik 36" iz 1976. godine, kolaž koji se sastoji od fotografije plavog žene i tufpera za skidanje šminke. Kolaž je deo veće serije od sedam kolaža, kronologije svakodnevnog truda pri ulepšavanju, rituala koji sa vremenom ženi nameću masovni mediji, kroz diktirane standarde lepotе. Ivezović je svakoga dana fotografijama manekenki iz magazina dovala i tufpere vate kojima je skidala šminku sa lica, ističući besmisao takvog ponasanja i pristajanja na zadata pravila. Doktorantkinja FLU Maja Rakočević Cvijanov, interpretirala je ovde o delo taktilnim reljefom lica našminkane žene i loptica vate, zatim instalacijom od predmeta za ulepšavanje, a na otvaranju

Datum: 18.05.2023

Medij: Dnevnik

Rubrika Kultura

Autori:N. Marković

Teme: Muzej savremene umetnosti u Beogradu

Naslov: Sve boje čula

Strana: 8

ИНТЕРВЈУ

КАТАРИНА КРСТИЋ, КУСТОС „ПЛАВЕ ИЗЛОЖБЕ“ У МУЗЕЈУ САВРЕМЕНЕ УМЕТНОСТИ

Све боје чула

У приземљу Музеја савремене уметности у Београду данас у 18 сати биће отворена Плава изложба, на којој ће публика бити у прилици да види дванаест дела из збирки МСУ и исто толико интерпретација намењених директном и активном коришћењу, како би се боље разумевео свет уметности и представљена дела. Тематизујући питање шта боја значи osobama које не могу да виде, ова изложба на слојевит начин согледава могућности галеријских и музејских програма за слепе и слабовиде, али и ширу публику заинтересовану да нове приступе излаганju дешавају савремене уметности. О свему овоме говори Катарина Крстић, једна од кустоскиња изложбе.

● **Премда данас изложбе тактилног садржаја, намењене између осталог слепима и слабовидима, више нису толика реткост, интересантно је да је фокус ове изложбе на самом значењу (плаве боје) пре него на додир. Како сте се одлучили за овакав концепт?**

— Акцент ове изложбе јесте на значењу, тј. на доживљају у овом случају плаве боје. Желели smo да оваквим концептом, који је заправо наставак модела рада који smo започели 2019. године, направимо искорак из класичног тактилног репликована уметничких дела која се обично представљају слепима и слабовидима и упутили smo се у један иновативни начин интерпретације путем доживљаја.

Музеј визуелне уметности су најчешће усмерени на чисте

Фото: Bojana Jevanić

веома богате и броје око 8.500 дела што их чини великом уметничким потенцијалом различитих могућности интерпретација и доживљаја, које слепој и слабовидој публици нуде један нов свет сазнања и учења.

Концепт Плаве изложбе је осмишљен као интерактивни простор за доживљај модерне и савремене уметности кроз значења и симболику плаве боје. Пред сваким радом посетилац постaje арткар и остварује један близи однос са делом. Сваки рад на изложби позива

Антонијевићем, на који начин сте идејно приступили тактилном аспекту изложбе, односу додира и боје?

— Овде ћих само нагласила да је у питању вишечулни аспект. Тактилност је само један од њих. Нама је био велики изазов али и велика одговорност да се пронађе адекватан начин превођења музејских садржаја, а да то не буде само додир, тј. чист хаптички доживљај. Тако се у нашу иницијативу, а подршку младих уметника и професора са ФЛУ као и пред-

сазнања, а слепи и слабовиди су кроз мултисензорне доживљаје стицали нова искуства.

Ове године, кроз пројекат Плаве изложбе посебна пажња је посвећена питању вишечулног аспекта. Тактилност је само један од њих. Нама је био велики изазов али и велика одговорност да се пронађе адекватан начин превођења музејских садржаја, а да то не буде само додир, тј. чист хаптички доживљај. Тако се у нашу иницијативу, а подршку младих уметника и професора са ФЛУ као и пред-

Пројекат едукативног карактера

● **Колико уметничке школе, курсеви и факултети, препознају потребу за радом са слепима и слабовидима и колико су они институционално укључени у стварање уметности, а не само као "конзументи" кроз овакве изложбе?**

— Истински је да ширење свести о потребама људи са различitim врстама инвалидитета, претходник деценија, доприноси великом разумевању њихових потреба и укључи их у различите друштвене и културне активности. Наш пројекат је управо и произашао из сарадње три институције - Факултета ликовних уметности као образовне институције која је у свој програм увела курс посвећен потребама слепих и слабовидих, Музеја савремене уметности као институције културе и Савеза слепих Србије као представника заједнице слепих. Овај пројекат едукативног карактера је кроз неколико паралелних развојних линија омогућио да се, са једне стране, младе генерације будућих уметника упознају са потребама слепих и слабовидих и стекну нека нова искуства у комуникацији и будућој презентацији визуелне уметности за слепе и слабовиде. Упознавању са потребама слепих велику помоћ је пружио Борис Дончић, библиотекар Савеза слепих "Др Милан Будимир". С друге стране, кроз разговоре и дискусије о радовима са кустосима музеја, млади уметници су се упознали са функционисањем институције каква је МСУ као будући потенцијалији простор њиховог излагanja. На крају, министарство професора са Факултета ликовних уметности Бајића и Антонијевића у умногоме је доприносио финанлан обликовању започетог пројекта. Млади уметници су постали медијатори у превођењу дела визуелне уметности. Стога је важно нагласити да ова изложба теки да пробуди свест код посетилаца, првенствено младих људи, да привуче ученике, наставнике, професоре, студенте различитих факултета и позове на један отворен дијалог, учење и размену искустава.

аудио-визуелне доживљаје што нас као публику доводи у положај пасивног примаоца информације из визуелног или аудитивног окружења, а остало често остави занемарено. Када смо почели да се бавимо прилагођавањем садржаја слепима и слабовидима, управо нас је ова чињеница подстакла да покушамо да изађемо из такве матрице и простирамо начин презентације дела из збирке музеја.

Савремена уметност у својој бити нуди шире могућности и позива на узајамни дијалог и тумачење информација, како би једно дело могло што боље да се согледа и доживи. Када активирамо сва наша чула, доживљај је потпуни. Збирка Музеја савремене уметности су

на директно и активно учење у свету уметности кроз тумачење представљених уметничких дела, који чине део уметничког наслеђа. На тај начин ствара се један непосредни и интимнији однос са уметничким делима из збирки Музеја савремене уметности који ствара простор и даје способност да се разумевање и учење о уметности и животу. Радови студената који су настали за овај пројекат тумачили су уметничка дела кроз различите медије, с нагласком на активирању што више чула код посетиоца и сензорном превођењу визуелног садржаја.

● **Узвеси у обзор да су нова дела стварала студенти вајарског одсека у сарадњи са Миђом Бајићем и Радошем**

ставника слепих и слабовидих дошло до закључка да је доживљај чуљачан фактор у виђењу рада савремене уметности, што нам је дало слободу и нове могућности читања различитих садржаја уметничког наслеђа.

Треба нагласити да овај пројекат има вишеиструке бенефите, с намером да не буде намењен само слепима и слабовидима, већ равноправно позициониран према свим посетиоцима Музеја савремене уметности јер је отворен и инклузивни дијалог кроз размену сећања, искуства и доживљаја уметничког наслеђа слепих и видећих. Видећи су употребом других чула, осим вида завирили у до тада помало запостављен свет појединачних чула и стицали нова

изложбе у додиру са. Да би аудиодескрипција имала што већег ефекта веома је важна објективност у превођењу визуелног у вербални садржај као и запажање, сажетост, језик и вокалне вештине тумача. Слепим особама она даје потпунији доживљај.

На изложбама у Музеју савремене уметности аудиодескрипција је допуњена и општим аудио садржајима везаним за живот и дело уметника које се презентује. Тако се и на овај начин, преко аудиодескрипције, истиче двосмерност размене искустава између слепих и видећих јер се уз аудио описе појачава и визуелни доживљаји. За потребе Плаве изложбе текстове аудиодескрипције израдила је Виолета Влашић.

Н. Марковић

СВЕ ПОПУЛАРНИЈА "ВОЂЕЊА НА НЕВИЂЕНО" НА "ПЛАВОЈ ИЗЛОЖБИ" У МСУ НА УШЋУ

УМЕТНОСТ ДОЖИВЉЕНА ЦЕЛИМ ТЕЛОМ

Са повезом преко очију, као и слепи и слабовиди, сви посетиоци чулима пролазе кроз поставку

M. Kralj

ВЕЛИКА је уљудност слепих, велика је увиђавност и велико-душност. / Слушају, сме-шкају се и пљескају.

Ово је певала велика пољска нобеловка Вислава Шимборска, а та велика уљудност, увиђавност и велико-душност могу да се виде и осете на "Плавој изложби" у Музеју савремене уметности (МСУ), посвећеној управо слепим и слабовидим. Реч је о наставаку пројекта започетког веома популарном поставком "У додиру са" из 2019., чији су кустоси Сенка Ристивојевић и Катарина Крстић.

И овога пута дела из збирке МСУ приближена су онима који нису у могућности да их виде, и то интерактивним објектима који су реализовани у сарадњи са ФЛУ, тачније студентима професора Мрђана Бајића и Радоша Антонијевића. Помоћ је пружио и Савез слепих Србије, а у музеју издавају ангажман Бориса Дончића, библиотекара и уред-

ника у студију Библиотеке "Др Милан Будимир", који је и сарадник у "Вођењу на невиђено". Наиме, он видеће публику проводи кроз поставку са повезом преко очију, како би имали исти доживљај као и они због којих је настала "Плава изложба".

- Када сам сама ставила повез преко очију, она што

▲ ТАКТИЛНОСТ Опипавање уметничких дела

ми је било најнеобичније је тај необичан осећај простора око себе - преноси, за "Новости", своја искуства са "Вођења на невиђено" кустос Сенка Ристивојевић. - Тада имају и

посетиоци, па се на самом почетку забију једно уз друго. Неки се чак жале на осећај мучине, или зујања у ушима. То ствара код њих потребу за близкошћу. Они се држе једно за друго, током вођења, чиме стичу међусобно поверење. На тај начин боље разумеју и оне који не види. Јер, слепи имају велико поверење

током вођења се, због повеза око очију, посетиоцима изоштири и слух, а читава идеја ових вођења је, како открива саговорница, да и ова публика, као и слепи и слабовиди, изложбу прихвати целим телом. Захваљујући интерпретацијама младих скулптора публика радове тумачи чулом додира, слуха, мириса. Неке ствари које им иначе измичу из вида, на овај начин упечатљивије доживљавају, истиче Ристивојевићева:

- Од Дончичи добијају упутство и да се за додир не користе само врхови прстију, већ и целе јагодице, као и дланови.

За ову поставку из колекције Музеја су изабрана дела Милана Миловановића, Ивана Табаковића, Петра Добропољића, Петра Омчикуса, Радомира Рељића, Зорана

Петровића, Душана Оташевића, Сане Ивековић, Томислава Петернека, Уроша Турића и Саше Ткаченка, која се могу повезати са универзалним значењима и симболиком плаве боје. Да би се она приближила слепима и слабовидима, млади вајари су им дали тактилност, преко које се та значења преносе. Саговорница упућује и на веома оригинално решење за дело "Савршена вожња", којим се поставак заокружује:

- На крају их све чека љуљашка, на којој могу да се њиши како би им се приближила идеја вожње, кретања - додаје Ристивојевићева, уз напомену да после скidanja повеза публика поново пролази поставку да види оно што је претходно гледала "унутрашњим очима", додајући да ће следеће "Вођење на невиђено" бити одржано средином августа. ■

▲ Сенка Ристивојевић

ИНТЕРАКТИВНА ПОСТАВКА У МСУ, КОЈА БАШТИНУ ПРИБЛИЖАВА СЛЕПИМА И СЛАБОВИДИМ ОСОБАМА **ДОДИРНИ МЕ - ПЛАВО**

Слике најзначајнијих аутора уз тродимензионално тумачење студената

М. Краљ

Увидљивом свету боје су изузетно важне, носе снажне емоционалне потенцијале и симболичке информације, за них се везују одређена субјективна значења, могу да изазову позитивна или негативна осећања, да разљуте или умире, инспиришу, а по неким веровањима и да лече. Али шта боја значи особама које не могу да виде?

Полазећи од овог става, у Музеју савремене уметности, приредили су интерактивну "Плаву изложбу", која ће бити отворена вечерас у 18 часова. У првом реду је намењена слепима и слабовидима, али и свима које је занима како се значајна "дводимензионална" дела из ове збирке могу тумачити у трећој димензији.

Поставка, чије су ауторке кустоскиње Сенка Ристивојевић и Катарина Крстић, обухвата музејске експонате, настале од по-

Богдана Букановић, Никите Живановић, Страхиње Зојевића, Теодоре Јовановић, Јане Јовашевић, Ане Коцић, Павла Радовића, Вукашина Рајковића, Маје Ракочевић Цијановића, Јојура Рена и Обрада Бешића.

Изложба је наставак пројекта започетог веома

четка 20. века, па до друге десетиње 21. века, чији су аутори Милан Миловановић, Иван Табаковић, Петар Доброрић, Петар Омчикус, Радомир Релић, Зоран Петровић, Душан Оташевић, Сања Ивековић, Томислав Петерник, Урош Ђурић и Саша Ткаченко. Уз њихова остварења изложене су интерпретације студената вајарства на Факултету ликовних уметности - Милице Анђелић, Ивана Бона,

Фото: Б. Јанчић

ПРОВИДНОСТ НЕБА И ДУБИНА ВОДЕ

ИЗБОР дела направљен је тако да подржава симболику која се повезују са плавом бојом, истичу у МСУ:

- Плаветинило асоцира на провидност неба, дубину воде, планинске висине, па одатле произилазе и значења која се придају плавој боји - бесконачност, дубина, узвишеношт, стрмљење висинама. У психолошким тумачењима, плava сажи-ма супротност: нежност и ведрину са тугом и жалошћу, односно меланхолијом. Боја неба и онога што небо закланя, боја бесконачног простора, слободе и непрегледност, плава се препознаје и као боја мира и поузданости. Такође, захваљујући историјским и друштвеним контекстима, плава боја је добила и значење побune.

билиотекара и уредника у студију Библиотеке "Др Милан Будимир", као и стручњака из Школе за ученике Мрђана Бајића и Радоша Антонијевића. Помоћ у реализацији и ове актуелне изложбе пружио је Савез слепих Србије, а у музеју издавају је ангажман Бориса Дончића,

сопствену перцепцију, доживљаје, мисли, ставове, изборе, изложба поставља питања о значају боје и начинима доживљаја овог феномена - истичу у музеју.

- Знамо да слабовиди могу имати ограничен доживљај боје, и боју могу носити само као траг сећања који временом може да избледи. За људе који никада нису имали искуство вида, који су од рођења слепи, боја је само још један веома апстрактан појам, нешто о чему стално слушају јер су свакодневно укључени у вербалну матрицу визуелног света.

Ова изложба би због тога требало да им пружи мо-

